

71- سورة نوح - مكية
تفسير كشف الاسرار و عدة الابرار معروف بتفسير خواجه عبدالله انصاري

تأليف رشيد الدين الميبدوي (520 هجري)

Tafsir Kashafal asrar wa Uddatulabrar by Rasheeduddin Almeybodi

Rasheedudin Al-Meybodi (520 Hijri)

هو

121

كشف الاسرار و عدة الابرار
ابوالفضل رشيد الدين الميبدوي
مشهور به تفسير خواجه عبدالله انصاري
به كوشش: زهرا خالونی

<http://www.sufism.ir/MysticalBooks%2892%29.php> (word)

<http://www.sufism.ir/books/download/farsi/mejbodi/kashfol-asrar-kamel.pdf>

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ {1}
قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ {2} أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا {3}
يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ {4}
قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا {5} فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا {6}
وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا {7}
ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا {8} ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا {9}
فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا {10} يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا {11}
وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَيَنْبِيئٍ وَيَجْعَلَ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلَ لَكُمْ أَنْهَارًا {12}
مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا {13} وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا {14}
أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا {15} وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا {16}
وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا {17} ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا {18}
وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بَسَاطًا {19} لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فَجَاجًا {20}
قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا {21}
وَمَكَرُوا مَكْرًا كَبِيرًا {22}
وَقَالُوا لَا تَنْزِرْ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَنْزِرْ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا {23}
وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا {24}
مِمَّا خَطَبُوا تَبَهُوا فَأَدْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا {25}
وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَنْزِرْ عَلَيَّ الْكَاذِبِينَ دَبَّارًا {26}
إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ يَضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا {27}
رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا {28}

النوبة الاولى

قوله تعالى: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بنام خداوند جهاندار دشمن پرور ببخشاینده، دوست بخشای بمهربانی.

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ مَا فَرَسْتَدِيم نوح را بقوم او أَنْ أَنْذِرَ قَوْمَكَ كه آگاه كن و بترسان قوم خویش را مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (1) پیش از آنكه بایشان آید عذابی دردناک.

قَالَ يَا قَوْمِ نوح گفت: ای قوم إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ (2) من شما را آگاه کننده‌ای ام آشکارا بدرستی. أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ كه الله را پرستی وَ اتَّقَوْهُ وَ از او بپرهیزید وَ أَطِيعُوا مرا فرمان برید.

يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ تا بیامزد شما را گناهان شما وَ يُؤَخِّرْكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى وَ شما را با اجلهای با درنگ افکند. إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ كه آن هنگام نام زد کرده الله چون آید با پس نیفکنند آن را لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (4) اگر دانید.

قَالَ رَبِّ گفت: خداوند من إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي من قوم خویش را باز خواندم لَيْلًا وَ نَهَارًا بشبها در خانهای ایشان و بروزها در انجمنهای ایشان.

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا (5) نفزود ایشان را خواندن من مگر گریختن وَ إِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ وَ من هر گاه كه خواندم ایشان را لِيَتَغْفِرَ لَهُمْ تا بیامرزی ایشان را جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ انگشتهای خویش در گوش کردند وَ اسْتَعْصَمُوا ثِيَابَهُمْ وَ جامها در سر کشیدند وَ أَصْرُوا بستیدند وَ اسْتَكْبَرُوا استكباراً (6) و گردن کشیدند گردن کشیدنی.

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا (7) پس من ایشان را باز خواندم آشکارا ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ پس من ایشان را آشکارا کردم وَ أَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا (8) و پنهان کردم ایشان را پنهان کردنی.

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ وَ گفتم. خویشان را با آن آرید كه سزای آمرزش او گردید إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا (9) كه الله آمرزگار است فراخ آمرز همیشه.

يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا (10) فروگشاید بر شما باران را هموار و بهنگام. وَ يُمِدِّدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَ بَنِينَ وَ شما را فراهم پیوندد مالها و پسران وَ يَجْعَلْ لَكُمْ جَنَاتٍ وَ شما را درختستانها سازد و کند وَ يَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا (11) و شما را جویها روان سازد و کند.

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا (12) چه رسید شما را كه از شكوه الله نمی‌ترسید؟ وَ قَدْ خَلَقْنَاكُمْ أَطْوَارًا (13) و او بیافرید شما را چند بارها.

أَلَمْ تَرَوْا نَمِي‌دانید و نمی‌بینید كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ كه الله چون بیافرید هفت آسمان را طِبَاقًا (14) براست آفریدن و برابر داشتن.

وَ جَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَ ماه را روشنایی کرد در آسمانها وَ جَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا (15) و آفتاب را چراغی کرد در آن.

وَ اللَّهُ أَنْبَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا (16) و الله شما را رستنی کرد تا از خاك می‌روئید رستنی. ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا آن گه شما را باز خاك گرداند در آن وَ يُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا (17) و باز بیرون آرد شما را از خاك بیرون آوردنی.

وَ اللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بَسَاطًا (18) و الله شما را زمین بر آب گسترانید. لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا (19) تا می‌روید در آن و از آن در شاه راههای فراخ پیدا.

قَالَ نُوحٌ رَبِّ گفت نوح خداوند من إِنَّهُمْ عَصَوْنِي ایشان از من سر کشیدند وَ اتَّبِعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَ وَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا (20) و پی کسی می‌روند كه نیفزاید او را مال او و فرزند او مگر زیان کاری.

وَ مَكْرُوا مَكْرًا كُبَّارًا (21) و کوششها کوشیدند و سازها ساختند سخت بزرگ. وَ قَالُوا وَ گفتند یکدیگر را: لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ كه پرستش خدایان خویش را بمگذارید وَ لَا تَذَرُنَّ وُدًّا وَ لَا

سُوعاً (22) وَ لَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَ نَسْرًا (23) و فرومگذارید پرستش این پنج خدایان. وَ قَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَ خَلَقَ فِرْعَوْنَ وَ هَامَانَ وَ لُقْيَانَ وَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ (24) و مفزای این ستمکاران را بر خویشتن مگر گمراهی. مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا مِنْ دُونِ الْغُرُقِ وَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ (25) و آن گاه ایشان را در آتش کردند. فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا (26) فرود از الله خود را داوری دار و یار نیافتند. قَالَ نُوحٌ رَبِّ نوح گفت: خداوند من لا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ ذَيَّارًا (27) مگذار بر زمین ازین کافران جهان گردی. إِنَّكَ إِنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ اگر ایشان را زنده گذاری این بندگان ترا که گرویده‌اند بیراه کنند وَ لَا يَلِدُوا إِلَّا فِاجِرًا كَفَّارًا (28) و جز بدی ناسپاس را نزنند. رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ لِرَبِّیْ خَدَّوْنِ بِيَامِرِمْ مَرَا وَ زَايِنِدِه مَرَا. وَ لِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَ هَر كِه در خانه من آمد گرویده وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ گرویدگان مردان و زنان وَ لَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا (29) و مفزای ستمکاران را بر خود و ناگرویدگان را مگر تباهی و نیستی.

النوبة الثانية

این سوره مکی است به مکه فرو آمده باجماع مفسران و بعدد کوفیان بیست و هشت آیت است، دویست و بیست و چهار کلمه، نهصد و بیست و نه حرف و درین سوره نه ناسخ است و نه منسوخ. و در فضیلت سوره ابی بن کعب روایت کند از مصطفی (ص) گفت: هر که این سوره برخواند، خدای عزّ و جلّ او را از آن مؤمنان کند که نوح پیغمبر ایشان را دعا کرد و دعای وی اندرو رساند. قوله إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ قَالَ النَّبِيُّ (ص): «هُوَ أَوَّلُ نَبِيٍّ بَعَثَ» و قال ابن عباس: بعث و هو ابن اربعین سنة و قيل: ابن ثلاثمائة و خمسين سنة. و قيل: ابن اربعمائة و ثمانین سنة. و لبث فیهم الف سنة الا خمسين عاما و عاش بعد الطوفان تسعين سنة. و نوح اسم عجمی صرف لحقته. و معناه بالسریانیة الساکن و قيل: سمی نوحا لکثرة ما کان ینوح علی نفسه و معنی الآية: أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ کَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَى قَوْمِكَ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ یَعْنِ: بَأَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ. اِی خَوْفِهِمْ عِقَابِ اللَّهِ. مِنْ قَبْلِ أَنْ یَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ هُوَ الطُّوفَانُ وَ الْغُرُقُ. و قيل: هُوَ عَذَابُ الْآخِرَةِ. قال قتادة ارسل من جزيرة فذهب اليهم و: قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ اِی منذر مخوف. مُبِينٌ ظَاهِرٌ اِبْبِنَ لَكُمْ رِسَالَةَ اللَّهِ بِلُغَةٍ تَعْرِفُونَهَا.

أَنْ اَعْبُدُوا اللَّهَ اِی وَحْدَهُ وَ اجْتَنِبُوا مَعَاصِيهِ. وَ أَطِيعُوا فِيمَا اَمَرَكُمْ وَ اِنْهَاطَكُمْ عَنْهُ وَ اسْنَدِ الْاِطَاعَةِ اِلَى نَفْسِهِ لِأَنَّ الْاِجَابَةَ كَانَتْ تَقَعُ لَهُ فِي الظَّاهِرِ وَ لِأَنَّ طَاعَةَ الرَّسُولِ طَاعَةُ اللَّهِ. يَغْفِرُ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ قِيلَ: مَنْ هَٰؤُلَاءِ اللَّتَّيْبِينَ، كَقَوْلِهِ: فَاجْتَنِبُوا الرَّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ. و قيل: لِلتَّبَعِضِ اِی یَغْفِرُ لَكُمْ مَا سَبَقَ مِنْ ذُنُوبِكُمْ. و قيل: مَنْ هَٰؤُلَاءِ صَلَّةٌ وَ الْمَعْنَى یَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَ يُؤَخِّرُكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى اِی یعافیکم الی منتهی آجالکم و لا یعاقبکم بقتل او غرق او نوع من الالهلاک، لیس یرید انّ الایمان یرید فی آجالهم و لکن خاطبهم علی المعقول عندهم و کانوا یحوزون الموت بهذه الاسباب فاخبر انهم ان آمنوا لم یمتھم بهذه الاشياء و یموتوا اذا ماتوا غیر میتة المستأصلین بالعذاب و يدلّ علی ذلك قوله: إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ سِوَاءِ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ اَوْ غَیْرِ مُؤْمِنِينَ اسْتَوْصَلْتُمْ بِالْهَلَاكِ اَوْ مَتَّمَّ عَلَى فِرَاشِكُمْ قَالَ: یَعْنِی نوحا یشکو الی الله ما قاساه من قومه. رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَ نَهَارًا اِی واصلت الدعوة و قيل: دعوتهم احياناً باللیل و احياناً بالنهار. و قيل: كَانَ يَأْتِي بَابَ أَحَدِهِمْ لَيْلًا فَيَقْرَعُ الْبَابَ فَيَقُولُ صَاحِبُ الْبَيْتِ: مَنْ عَلَى الْبَابِ؟ فَيَقُولُ اَنَا نوح قل لا اله الا الله.

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا اِی لم یزدادوا الا تمادیا فی الغی و اعراضا. وَ إِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ اِی دعوتهم الی الایمان لیؤمنوا فتغفر لهم جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ لئَلَّا یَسْمَعُوا دعوتی. وَ اسْتَعْشَوْا ثِيَابَهُمْ اِی غطوا بها وجوههم لئَلَّا یرونی. وَ أَصْرُوا عَلَى كُفْرِهِمْ وَ اسْتَكْبَرُوا

اسْتَكْبَاراً اى تكبروا عن الحق تكبراً و ترفعوا عن الايمان بك ترفعاً، ف قالوا: اَ نُؤْمِنُ لَكَ وَ اتَّبَعَكَ
الْأَزْدَلُونَ.

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَرًا ظَاهِرًا يَرَى بَعْضُهُمْ بَعْضًا. قال ابن عباس مجاهرة باعلى صوتى ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ
لَهُمُ الدَّعَاءَ لِبَعْضٍ وَ أَسْرَرْتُ لِبَعْضٍ. و قيل: اعلنت احيانا و اسررت احيانا. و قيل: اعلنت لمن اسررت
و اسررت لمن اعلنت. و في بعض التفاسير ان نوحا لما آذوه إيذاء شديدا حتى كانوا يضربونه في اليوم
مرات عيل صبره فسأل الله ان يواريه عن ابصارهم و يستتره عن اعينهم بحيث يسمعون كلامه و لا
يروونه، فينالوه بمكره ففعل الله ذلك به فدعاهم كذلك زمانا فلم يؤمنوا فسأل الله ان يعيده الى ما كان و
هو قوله: اَعْلَنْتُ لَهُمْ وَ أَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ اى استدعوا مغفرته بطاعته. إِنَّهُ كَانَ
غَفَّارًا كَانَ صِلَةً وَ الْمَعْنَى: انه غفار لمن ترك معصيته و استغفره.

قال النبي (ص): «من اعطى الاستغفار لا يمنع المغفرة لان الله سبحانه قال استغفروا ربكم انه كان
غفارا».

يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَ ذَلِكَ اَنَّ قَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوهُ زَمَانًا طَوِيلًا حَبَسَ اللَّهُ عَنْهُمْ الْمَطَرَ وَ اعْقَمَ
ارحام نسائهم اربعين سنة فهلكت اموالهم و مواشيهم فقال لهم نوح: اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ مِنَ الشَّرِّكَ اى
استدعوا المغفرة بالتوحيد، يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا المِدرار المطر الكثير الدر.

وَ يُمِدِّدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَ بَنِينَ اى و يعطكم زينة الدنيا من الاموال و البنين.
وَ يَجْعَلْ لَكُمْ جَنَاتٍ بِسَاتِينَ وَ اشجاراً وَ يَجْعَلْ لَكُمْ أَثْنَارًا جارية و عدهم الله سبحانه ان يرد ذلك عليهم ان
أمنوا. روى الشعبي ان عمر (رض) خرج يستسقى فلم يزد على الاستغفار حتى رجع فقيل له ما رأيك
استسقيت. فقال عمر لقد طببت المطر بمجاديع السماء التى يستنزل بها المطر ثم قرأ: اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ
كَانَ غَفَّارًا، يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا.

و روى ان رجلا اتى الحسين بن على عليهما السلام فشكا اليه الجدوبة. فقال له الحسين: استغفر الله.
فأتاه آخر، فشكا اليه الفقر. فقال له: استغفر الله. اتاه آخر فقال:

له: ادع الله ان يرزقنى ابنا. فقال له: استغفر الله. اتاه آخر فشكا اليه جفاف بساتينه.
فقال له: استغفر الله. فقيل له اذاك رجلا يشكون الوانا و يسئلون انواعا فامرتهم كلهم بالاستغفار؟ فقال:
ما قلت من ذات نفسى في ذلك شيئا، انما اعتبرت فيه قول الله سبحانه: اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا
يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا الآية.

قوله: مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا هذا الرجاء بمعنى الخوف و الوقار: العظمة اى لا تخافون لله عظمة، و
قيل: معناه لا تشكرون الله نعمة و لا تعرفون له حقًا. قال الزجاج معناه ما لكم لا ترجون عاقبة الايمان و
لا توحدون الله و قد جعل لكم في انفسكم آية تدل على التوحيد من خلقه اياكم اطوارا، اى تارات و مرات
حالا بعد حال نطفا ثم علقا ثم مضغا الى تمام الخلق.

و قيل: خلقهم اطوارا يعنى: خلقهم حين اخرجهم من ظهر آدم للعهد ثم خلقهم حين اذن بهم ابراهيم (ع)
للحج ثم خلقهم ليلة اسرى برسول الله (ص) فاراه اياهم. و قيل: أطواراً اى اصنافا في الوانكم و لغاتكم.
أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ، وَ طِبَاقًا جَمْعُ طَبَقٍ وَ هِيَ صِفَةٌ لِسَبْعٍ،
اى خلق فيها سبعا ذات طباق، و قيل: نصب على المصدر يقال: طبقت مطابقة و طباقا اى طابق بينهما
طباقا خلق بعضها فوق بعض يدلهم بذلك على قدرته و مشيئته. وَ جَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا معناه في سماء
منهن و هي السماء الدنيا هذا كقولك فلان متوار في دور بنى فلان و هو في دار واحدة منها. قال ابن
عباس ان الشمس و القمر وجوههما الى السماوات وضوء الشمس و نور القمر فيهن واقفيتهما الى
الارض و قال عبد الله بن عمرو العاص تضيء الشمس في الشتاء من السماء السابعة عند عرش
الرحمن في الصيف من السماء الرابعة و لو اضاءت من السماء الدنيا لم يبق لها شيء وَ جَعَلَ الشَّمْسُ
سِرَاجًا اى مصباحا مضيئا.

وَ اللَّهُ أَنْبَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا اى انبتكم فنبتم نباتا، يعنى: خلق اباكم آدم من التراب و انتم اولاده.
ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا عِنْدَ الْمَوْتِ وَ يُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا عِنْدَ الْبَعْثِ دَلَّ بِالنَّشْأَةِ الْاُولَى عَلَى جَوَازِ الْبَعْثِ فِي الثَّانِيَةِ.
وَ اللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا اى فرشها لكم لتتصرفوا عليها مجيئا و ذهابا و قيل: لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا
بَيِّنَةً مِنَ الْأَرْضِ وَ الْفَجَاجُ جَمْعُ الْفَجِّ وَ هُوَ الطَّرِيقُ الْوَاسِعُ، وَ قِيلَ: سُبُلًا فَجَاجًا اى طرقا مختلفة.

قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي فِيمَا أَمَرْتَهُمْ بِهِ مِنَ التَّوْبَةِ وَالْإِيمَانِ وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَاراً أَيْ اتَّبَعُوا أَغْنِيَاءَهُم الَّذِينَ لَا يَزِيدُونَ بِأَنْعَامِ اللَّهِ عَلَيْهِم بِالْمَالِ وَالْوَلَدِ إِلَّا عَصْيَانًا وَنَقْصَانًا فِي الْآخِرَةِ قَرَأَ مَدْنَى وَشَامَى وَعَاصِمَ «وَوَلَدَهُ» بِالْفَتْحِ وَقَرَأَ الْآخَرُونَ «وَوَلَدَهُ» بِضَمِّ الْوَاوِ عَلَى الْجَمْعِ نَحْوِ الْأَسَدِ وَالْأَسَدِ بِالضَّمِّ الْعَشِيرَةِ وَالْقَوْمِ.

وَمَكَرُوا مَكْرًا كَبِيرًا أَيْ مَكَرًا كَبِيرًا عَظِيمًا، يُقَالُ: كَبِيرٌ وَكِبَارٌ وَكِبَارٌ بِمَعْنَى وَاحِدٍ. وَقِيلَ: كِبَارٌ لِلْمُبَالَغَةِ. وَالمَكْرُ فِي اللُّغَةِ غَايَةُ الْحِيلَةِ وَهُوَ مِنْ فَعَلَ اللَّهُ تَعَالَى اخْفَاءَ التَّدْبِيرِ وَمَعْنَى الْآيَةِ: أَنَّهُمْ مَكَرُوا فِي دِينِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ حَيْثُ أَفْسَدُوا فِي الْأَرْضِ بِالْكَفْرِ وَالتَّكْذِيبِ، وَقِيلَ: مَنَعَ الرُّسُلَاءِ اتِّبَاعَهُمْ عَنِ الْإِيمَانِ بِنُوحٍ (ع) وَحَرَّشَهُمْ عَلَى قَتْلِهِ. وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ أَيْ لَا تَتْرَكُوا عِبَادَةَ آلِهَتِكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا قَرَأَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ وَدًا بِضَمِّ الْوَاوِ وَالْبَاقُونَ بَفَتْحِهَا. وَلَا سُوعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا هَذِهِ أَصْنَامُ كَانَتْ لِقَوْمِ نُوحٍ ثُمَّ اتَّخَذَتِ الْعَرَبُ امْتَالِهَا وَعِبَدَتَهَا فَكَانَتْ وَدًّا لِكَلْبٍ وَسَوَاعٌ لِهَمْدَانَ وَيَغُوثٌ لَطِيٍّ وَيَعُوقٌ لِكِنَانَةَ وَنَسْرٌ لِحَمِيرٍ. وَقِيلَ: إِنَّ «وَدًّا» كَانَ عَلَى صُورَةِ رَجُلٍ وَ«سَوَاعًا» عَلَى صُورَةِ امْرَأَةٍ وَ«يَغُوثٌ» عَلَى صُورَةِ اسدٍ وَ«يَعُوقٌ» عَلَى صُورَةِ فَرَسٍ وَ«نَسْرًا» عَلَى صُورَةِ طَائِرَةٍ. قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ: هَذِهِ أَسْمَاءُ قَوْمٍ صَالِحِينَ كَانُوا بَيْنَ آدَمَ وَنُوحٍ فَلَمَّا مَاتُوا كَانَ لَهُمْ اتِّبَاعٌ يَقْتَدُونَ بِهِمْ فِي الْعِبَادَةِ فَجَاءَهُمْ أَبْلِسُ وَقَالَ: لَوْ صَوَّرْتُمْ صُورَهُمْ كَانَ انْشِطَ لَكُمْ وَادَعَى إِلَى الْعِبَادَةِ وَابْعَدَ مِنَ النَّسْيَانِ ففَعَلُوا ثُمَّ نَشَأَ قَوْمٌ بَعْدَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ أَبْلِسُ: إِنَّ الَّذِينَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَهُمْ فَعْبُدُوهُمْ فابتَدَأَ عِبَادَةَ الْاَوْثَانِ كَانِ مِنْ ذَلِكَ وَسَمَّيْتَ تِلْكَ الصُّوَرِ بِهَذِهِ الْأَسْمَاءِ لِأَنَّهُمْ صَوَّرُوها عَلَى صُورِ أَوْلَئِكَ الْقَوْمِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

وَرَوَى عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ تِلْكَ الْاَوْثَانَ لَمَّا كَانَ أَيَّامُ الْغُرُقِ دَفَنَهَا الطُّوفَانُ وَطَمَّهَا التُّرَابُ فَلَمْ تَزَلْ مَدْفُونَةً حَتَّى أَخْرَجَهَا الشَّيْطَانُ لِمَشْرَكِي الْعَرَبِ فَاخْذَوْهَا وَعَبَدُوهَا وَكَانَتْ الْعَرَبُ أَصْنَامَ آخِرِ فَالَلَاتِ كَانَتْ لثَقِيفٍ، وَالْعَزَّى لِسُلَيْمٍ، وَغُطْفَانُ، وَمَنَاةٌ لِهَذِيلٍ، وَاسَافُ وَنَائِلَةُ وَهَبِلٌ لِأَهْلِ مَكَّةَ فَكَانَ اسَافُ حِيَالِ الْحَجَرِ الْأَسْوَدِ وَكَانَتْ نَائِلَةُ جِبَالِ الرُّكْنِ الْيَمَانِيِّ، وَكَانَ هَبِلٌ فِي جَوْفِ الْكَعْبَةِ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ ذِرَاعًا. وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا أَيْ ضَلَّ بِسَبَبِ الْأَصْنَامِ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ كَقَوْلِهِ: رَبِّ إِنِّهِنَّ أَضَلَّلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ. وَقَالَ مِقَاتِلٌ: أَضَلَّ كِبَرًاؤُهُمْ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ.

وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا هَذَا دَعَاءٌ عَلَيْهِمْ بَعْدَ مَا أَعْلَمَ اللَّهُ نُوحًا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ وَهُوَ قَوْلُهُ: «أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ». وَجَاءَ فِي التَّفْسِيرِ أَنَّ الرَّجُلَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ يَنْطَلِقُ بَوْلَدِهِ إِلَى نُوحٍ فَيَقُولُ لَهُ: احْذَرْ هَذَا فَإِنَّهُ كَذَّابٌ وَأَنَّ وَالِدِي قَدْ حَذَرَنِيهِ فَيَمُوتُ الْكَبِيرُ عَلَى كَفَرِهِ وَيَنْشَأُ الصَّغِيرُ عَلَيْهِ.

مِمَّا خَطَبَتْهُمْ قَرَأَ أَبُو عَمْرٍو خَطَابَهُمْ، وَكِلَاهُمَا جَمْعُ خَطِيئَةٍ. أَيْ مِنْ خَطَايَاهُمْ وَمَا صَلَوةٌ وَالْمَعْنَى بِسَبَبِ خَطَايَاهُمْ أَغْرَقُوا فَأَدْخَلُوا نَارًا دَخُولَ الْفَاءِ دَلِيلٌ عَلَى اثْبَاتِ عَذَابِ الْقَبْرِ لِأَنَّهَا لِلتَّعْقِيبِ قَالَ الضَّحَّاكُ: هِيَ فِي حَالَةٍ وَاحِدَةٍ فِي الدُّنْيَا كَانُوا يَغْرَقُونَ مِنْ جَانِبٍ وَقَالَ مِقَاتِلٌ: ادْخَلُوا نَارًا فِي الْآخِرَةِ. فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا أَيْ لَمْ يَنْفَعَهُمْ أَصْنَامُهُمُ الْخَمْسَةُ وَلَا غَيْرُهَا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ.

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَبَّارًا أَيْ أَحَدًا، يُقَالُ: مَا فِي الدَّارِ دَبَّارٌ أَيْ أَحَدٌ، أَيْ لَا تَتْرَكْ أَحَدًا يَدُورُ فِي الْأَرْضِ فَيَذْهَبُ وَيَجِيءُ وَاصِلُهُ دِيوَارٌ فَيَعَالُ مِنْ دَارٍ يَدُورُ وَقَالَ الْفَتَيْبِيُّ أَصْلَهُ مِنَ الدَّارِ أَيْ سَاكِنِ دَارٍ.

إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ أَيْ يَدْعُوهُمْ إِلَى الضَّلَالِ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا أَيْ إِلَّا مِنْ سَيْفَجَرٍ وَيَكْفُرُ، قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ وَمِقَاتِلُ وَالرَّبِيعُ وَغَيْرُهُمْ: أَنَّمَا قَالَ نُوحٌ هَذَا حِينَ أَخْرَجَ اللَّهُ كُلَّ مُؤْمِنٍ مِنْ أَصْلَابِهِمْ وَأَرْحَامِ نَسَائِهِمْ، وَاعْقَمَ.

أَرْحَامِ نَسَائِهِمْ، وَابْيَسَ أَصْلَابَ رِجَالِهِمْ قَبْلَ الْعَذَابِ بِأَرْبَعِينَ سَنَةً وَقِيلَ: بِسَبْعِينَ سَنَةً وَأَخْبَرَ اللَّهُ نُوحًا: أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ وَلَا يَلِدُونَ مُؤْمِنًا فَحِينَئِذٍ دَعَا عَلَيْهِمْ نُوحٌ فَاجَابَ اللَّهُ دَعَاَهُ وَاهْلَكَهُمْ كُلَّهُمْ وَلَمْ يَكُنْ فِيهِمْ صَبِيٌّ وَقَتَ الْعَذَابِ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: وَقَوْمُ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَلَمْ يَوْجَدْ التَّكْذِيبَ مِنَ الْإِطْفَالِ.

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَاسْمِ أَبِيهِ لِمَكِّ بْنِ مَتَوْشَلُخَ وَامَّةِ هَيْجَلِ بِنْتِ لَامُوشَ ابْنِ مَتَوْشَلُخَ بِنْتِ عَمَّةٍ وَكَانَا مُسْلِمِينَ عَلَى مَلَّةِ أَدْرِيسَ (ع). وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا أَيْ مُسْجِدِي. وَقِيلَ: سَفِينَتِي. وَقِيلَ: مَلَّتِي وَدِينِي وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ هَذَا عَامٌّ فِي كُلِّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَصَدَّقَ الرَّسْلَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقِيلَ: مِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ (ص).

و لَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَاراً اِی هلاکا و دمارا و کسرا. و التَّبر دقاق الذَّهب. و قال في الاولى ضلالا و في الثانية تبارا لان في الآية الاولى اضلوا كثيرا اى جازهم بالاضلال ضلالا ثم دمرهم تدميرا.

النوبة الثالثة

قوله تعالى بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اسم عزيز من عبده الف سهاذه، من طلبه و دَّع و ساده، من عرفه انكر احبابه، من صحبه ترك محابه، من ذكره نسي اسمه، من شاهده فقد عقله و لبه، من عرفه اعترف انه وراء ما وصفه. بنام او كه رستگاری بندگان در رضای او، دل مشتاقان بسته بند وفای او، بنام او كه سعادت سعدا بفر فضل او، شقاوت اشقيا از اثر عدل او، بنام او كه بقای عالمیان بمشیت او، فناء آدمیان بارادت او، هفت آسمان رفیع ایوان درگاه او، هفت زمین باز گسترده مقر خاصگیان او، خورشید عالم آرا بحکمت او، هیکل ماه گهی چون نعل زرین و گهی چون ورقه سیمین بقدرت او. هر کجا عزیزی است آراسته خلعت کرم او. هر کجا ذلیلی است خسته تیر قهر او.

پیر طریقت در مناجات گفته: الهی در الهیت یکتایی و در احدیت بی همتایی و در ذات و صفات از خلق جدایی، متصف ببهایی، متحد بکبریایی، مایه هر بینوا و پناه هر گدایی، همه را خدایی تا دوست کرائی:

در چشم منی روی بمن ننمایی و اندر دلمی هیچ بمن نگرایی
ای جان و دل و دیده و ای بینایی چون از دل و دیده در کنارم نایی.

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ حَقًّا جَلَّ جَلَالُهُ وَ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ وَ تَعَالَتْ صِفَاتُهُ چون بعلم قدیم دانسته بود و تقدیر کرده بود كه اعمال و افعال و احوال آدمی بعضی سبب شقاوت است و بعضی سبب سعادت و بعضی زیان جان و بعضی خسران ایمان. و دانست كه آدمی بخرد خویش راه بمصالح دین خویش نبرد و اسباب سعادت از شقاوت باز نداند، بحكم فضل و كرم خویش پیغمبرانی را كه در ازل بسعادت ایشان حكم کرده بود برگزید و ایشان را ازین راز آگاه كرد و ایشان را پیغام داد و بخلق فرستاد: «لَبِيبٌ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ» تا راه خوف و رجا بایشان نمایند و زهر و پازهر دین از هم جدا كنند و نفع و ضرر ایمان بیان كنند. قومی را كه ایمان آرند، بفضل كبیر بشارت دهند. قومی را كه از ایمان سر باز زنند، بعذاب الیم نذارت كنند. چنان كه ربّ العزّة گفت: «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ» تا هیچكس را حجت نماند. و اگر الله خواستی همه خلق را بی واسطه و بی رسول ایمان دادی لیكن خواست كه گروهی را از بندگان خود برسالت و نبوت گرامی گرداند و هر یکی را بنوعی كرامت مخصوص كند. آدم را صفوت دهد، نوح را كرامت، ابراهیم را خلت موسی را مكالمت، عیسی را رفعت، مصطفی را (ص) محبت و باین خصایص عزّ و مرتبت ایشان خواست، نه نظام ملك خویش كه عزّت و جلال او مستغنی است ان لم یكن ثم كان. حضرت عزّت او را از نبود بس بود، پیوندی می در نباید. دوام ملك او را آسمان و آسمانیان، زمین و زمینیان می درناید. کبریای او را عزّت او بس.

جلال او را جمال او بس:

فلوجهها من وجهها قمر و لعینها من عینها كحل

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ جَاءَ دَائِرَةً گفت: إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ يَا مُحَمَّدُ ما ترا پیغام دادیم چنان كه نوح را پیغام دادیم اما پیغام نوح تهدید عقوبت بود، و پیغام محمد بشارت رحمت بود. نوح را گفت: أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ. محمد را گفت: بَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا. در پیغام نوح هم عقوبت فرا پیش داشت، گفت: أَنْذِرْ قَوْمَكَ أَنْ كِه بآخر حدیث مغفرت كرد گفت: يَغْفِرُ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ و در پیغام محمد (ص) بشارت رحمت فرا پیش داشت و ذكر بیم و پس داشت كه: إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَ مُبَشِّرًا وَ نَذِيرًا.

نوح قوم خود را وعده عذاب داد گفت: إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ایشان گفتند: «فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا» بیار آن عقوبت كه ما را وعده میدهی و می ترسانی.

ربّ العالمین وعده او راست كرد كه: فَأَنْتَقِمْنَا مِنْهُمْ فَأَعْرِفْنَاهُمْ اجمعین مصطفی عربی (ص) امت خود

را وعده مغفرت و فضل داد که: وَ اللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَ فَضْلاً مُؤْمِنَانِ گفتند: ربنا آتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ خداوندا وعده‌ای که بر زبان پیغامبر ما را داده‌ای وفای آن را منتظریم. رَبِّ الْعَالَمِينَ وعده راست کرد گفت: لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ مَغْفِرَةٌ وَ رِزْقٌ كَرِيمٌ نوح چون از قوم خود برنجید بتظلم بدرگاه عزت شد ایشان را سعایت کرد گفت: رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَ نَهَاراً فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَاراً. مصطفی محمد (ص) چون از قوم خود برنجید، دست شفقت بر سر ایشان نهاد. ایشان را شفاعت کرد که: اللَّهُمَّ اهد قومی فانهم لا يعلمون.

لا جرم قوم نوح بسعایت نوح درین جهان هلاک شدند و در آن جهان بعقوبت رسیدند اُغْرِقُوا فَأَدْخِلُوا ناراً و اُمَّت محمد بشفاعت وی درین جهان هدایت یافتند: يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ وَ در آن جهان بمغفرت رسیدند. لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَ أَجْرٌ عَظِيمٌ. چون نوح از قوم خویش بنالید و بدرگاه عزت تظلم کرد، رَبِّ الْعَالَمِينَ لختی نعمت و تربیت خویش با یاد آن قوم داد و ایشان را بر کفران و ناسپاسی آن توبیخ و ملامت کرد که: مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَاراً وَ قَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَاراً چه رسید شما را که شکر نعمت نمی‌گزارید و حق تربیت ما نمی‌شناسید و خود میدانید که شما را از چه آفریدند و چون آفریدند حالا فحالا و طورا فطورا. اَوَّلَ نطفه‌ای از صلب ضعیفی برحم ضعیفی آوردم اندر آن قرار مکین و مکان حصین بداشتم. بنگر که بقلم قدرت چون نگاشتم. آن قطره‌ای آب را خون گردانیدم آن خون را گوشت گردانیدم. آن گاه استخوان در آوردم. بهم پیوند کردم چون قالب مصور مقدر تمام گشت جان لطیف را فرمان دادم تا بتن درآمد چنان که سلطانی بقصری یا همایی به وکری، تا هر عضوی خلعتی داد. بینایی بچشم، گفتار بزبان، سماع بگوش، گرفتن بدست، رفتن بپای، ای بنده نیکوت بیاراستم فی أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ. قد تو ببیراستم، از همه مکونات ترا نیکوتر آفریدم. و از همه موجودات ترا زیباتر نگاشتم:

چون صورت تو بت ننگارند بکشور	چون قامت تو سرو نکارند بکشمیر
چون نقش تو پیش بت آزر بنگارند	از شرم فرو ریزد نقش بت آزر.

کردگار حکیم، خداوند کریم، جلّ جلاله که ترا جمال صورت افزود و بدایع قدرت در فطرت تو بنمود و دلت بتوحید بیاراست و زنگار انکار ازو بزود، چه گویی از حکمت او و رحمت او سزد که آراسته و پیراسته خود را بسوزد؟ کَلَّا وَ لَمَّا چون درین حال تأمل کنی و در صنع آفریدگار تدبیر کنی بزبان شکر بگویی:

از قطره آب نطفه بنگاشت مرا	بر خدمت خود بفضل بگماشت مرا
از جمله خلق سر بر افراشت مرا	شکر ایزد را که بس نکو داشت مرا.

نوح چون آن همه نعمت و کرامت حق با یاد ایشان داد و از ایشان شکر نشنید و جز کفر و تکذیب ایشان را نیفزود، روی از ایشان بگردانید و گفت: رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ لِوَالِدَيَّ وَ لِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِناً خداوندا مرا بیامرز و دو زاینده من و هر که بایمان در آمد در عهد من وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ آن مؤمنان اُمَّت احمد مردان و زنان ایشان که بآخر عهد در وجود آیند بهینه همه امم و پسندیده تو خداوند.